

REGERINGEN

Regeringsbeslut

I:1

2013-08-29

S2013/5937/FS (delvis)

Socialdepartementet

Konkurrensverket
Torsgatan 11
103 85 Stockholm

Uppdrag att följa upp vårdvalssystem i primärvården och den specialiserade öppenvården

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att ge Konkurrensverket i uppdrag att följa upp landstingens arbete med vårdvalssystem i primärvården ur konkurrensynpunkt. Konkurrensverket ska inom ramen för uppdraget analysera utvecklingen beträffande mångfalden av vårdgivare inom primärvården samt analysera förutsättningarna för kvalitetskonkurrens mellan dessa. Konkurrensverket ska vidare kartlägga landstingens användning av valfrihetssystem inom den specialiserade öppenvården, enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

Konkurrensverket får för uppdragets genomförande använda 1 500 000 kronor under 2013. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 4 Tillgänglighet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 december 2013. En muntlig lägesrapport ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 december 2013. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 28 februari 2014. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2014. Redovisningarna och rekvisitionen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

I genomförandet av uppdraget ska Konkurrensverket på lämpligt sätt tillvarata de kunskaper och den erfarenhet av området som finns på Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar (Tillväxtanalys), Myndigheten för vårdanalys och Sveriges Kommuner och

Landsting samt föra dialog med andra myndigheter och organisationer som Konkurrensverket bedömer lämpliga.

Bakgrund

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV, reglerar inrättandet av valfrihetssystem som ger den enskilde rätt eller möjlighet att välja utförare av vissa hälso- och sjukvårdstjänster, sociala tjänster samt tjänster på arbetsförmedlingens område. Från den 1 januari 2010 är det obligatoriskt att tillämpa lagen inom primärvården (prop. 2008/09:74). Huvudsyftet med LOV och införandet av vårdval i primärvården är att stärka patientens ställning genom att öka valfriheten samt stimulera till nytänkande, kvalitetsutveckling och kostnadseffektiva lösningar genom konkurrens mellan utförare.

Samtliga landsting har sedan 2010 vårdvalssystem i primärvården. Konkurrensverket fick i april 2011 i uppdrag att följa upp landstingens arbete med vårdvalssystem i primärvården ur konkurrenssynpunkt. I slutrapporten från februari 2012, Val av vårdcentral (2012:2), konstaterade myndigheten att antalet vårdcentraler sedan införandet av vårdval ökat och att det har förbättrat tillgängligheten till primärvården.

Förekomsten av vårdvalssystem utanför de obligatoriska vårdvalen i primärvården varierar stort mellan landstingen. I landstingen i Stockholm, Skåne och Uppsala län har ett flertal vårdvalssystem inom den specialiserade öppenvården införts med stöd av LOV. I de flesta andra landsting finns endast enstaka sådana vårdvalssystem. En patient har dock till viss del möjlighet att välja vårdgivare även i landsting som inte har infört vårdvalssystem inom den specialiserade vården. Valmöjligheten gäller dessutom utanför det egna landstinget. Om landstinget inte uppfyller den nationella vårdgarantin ska landstinget se till att patienten får vård hos en annan vårdgivare.

I januari 2013 överlämnade Patientmaktsutredningen delbetänkandet Patientlag (SOU 2013:2) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att patienter ska ges möjlighet att välja offentligt finansierad primärvård och öppen specialistvård inom hela landet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen har i Budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/2012:1) gjort bedömningen att det är angeläget att landstingen fortsätter att utveckla vårdvalet. För detta ändamål har regeringen aviserat att totalt 360 000 000 kronor ska avsättas under perioden 2012–2014 till insatser nationellt och i landstingen för att fortsätta stärka patientens ställning genom ett utvecklat vårdval. Detta innebär fortsatt fokus på patienternas

valmöjligheter och på en ökad mångfald utförare som har stor frihet att utforma och organisera sin verksamhet. Med en blandning av privat och offentligt drivna vårdcentraler och specialistkliniker, och ökad valfrihet för patienten, stimuleras förbättringar. Regeringen vill därför stödja insatser som förnyar och vidareutvecklar vårdvalssystemen, inte minst inom den specialiserade vården. Utöver att avsätta särskilda medel på området har regeringen dessutom tillsatt en nationell samordnare som har i uppdrag att stimulera utvecklingen av vårdval. En viktig del i samordnarens uppdrag är bl.a. att se över hur vårdvalet ska kunna utvecklas i den öppna specialistvården och hur framväxten av sammanhållna vårdkedjor ska kunna utvecklas över gränser mellan vårdnivåer och huvudmän, t.ex. mellan primärvård, specialistvård och äldreomsorg.

Närmare om uppdraget

Regeringen ser ett fortsatt behov av att följa utvecklingen av vårdvalsreformen. En mångfald av vårdgivare är en förutsättning för att medborgarnas och patienternas valmöjligheter ska öka. För att vårdgivare ska kunna konkurrera med den verksamhet som drivs i landstingsregi samt med andra privata vårdgivare inom vårdvalssystemet är det viktigt att villkoren för att etablera sig inom primärvården är så likvärdiga som möjligt för alla aktörer.

Vid utförandet av uppdraget bör Konkurrensverket uppmärksamma bland annat följande:

- Hur har nyetableringen av vårdmottagningar förändrats sedan myndighetens tidigare uppföljning?
- I vilken utsträckning använder landstingen valfrihetssystem enligt LOV inom den specialiserade öppenvården?

Utöver nämnda frågor ska Konkurrensverket uppmärksamma övriga iakttagelser och förhållanden som myndigheten finner lämpliga. Det föreliggande uppdraget till Konkurrensverket ändrar inte myndighetens tillsynsuppdrag avseende lagen (2007:1091) om offentlig upphandling och LOV.

Tillväxtanalys ska vid behov förse Konkurrensverket med hos myndigheten befintlig information.

Kostnaderna för att genomföra det samlade uppdraget beräknas för 2014 uppgå till 500 000 kronor. Den närmare regleringen av medlen för 2014

kommer att ske i samband med regleringsbrev för det aktuella året, under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Göran Hägglund

Sara S Johansson

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA/KLÄ
Näringsdepartementet/MK/ENT
Socialutskottet
Kammarkollegiet
Myndigheten för vårdanalys
Socialstyrelsen
Tillväxtanalys
Tillväxtverket
Sveriges Kommuner och Landsting